

بسمه تعالی

سرکار خانم مهندس سارا امتحان

مدیرکل محترم دفتر ارزیابی اقتصادی و مدیریت بهره‌وری حمل و نقل

موضوع: بروزرسانی راهنمای توسعه مبتنی بر حمل و نقل همگانی

با سلام و احترام

همان‌گونه که مستحضرید، «راهنمای ملی توسعه مبتنی بر حمل‌ونقل همگانی» با هدف بهره‌گیری از رویکرد توسعه شهری مبتنی بر حمل‌ونقل همگانی (Transit-Oriented Development - TOD) پیرو شکل‌گیری رویکرد «شهرسازی ریل‌پایه»، از سال ۱۳۹۴ در دستور کار معاونت حمل‌ونقل قرار گرفت و پس از طی مراحل کارشناسی و تخصصی، نهایتاً در سال ۱۳۹۸ به تصویب شورای عالی شهرسازی و معماری رسید.

با وجود گذشت چند سال از تصویب و ابلاغ این راهنما و اجرای آن در فرآیندهای مختلف مطالعات شهری و حمل‌ونقلی، بررسی‌ها و تجربیات حاصل از بکارگیری آن در شهرها و پروژه‌های مختلف، حاکی از بروز برخی چالش‌ها و انحرافات در نحوه تفسیر و بهره‌برداری از مفاد و رویکردهای اصلی آن است که اهم آن به شرح زیر است:

۱. عدم آشنایی و تسلط کافی مشاوران و تهیه‌کنندگان طرح‌های توسعه شهری و حمل‌ونقل با مبانی نظری، الزامات اجرایی و نحوه صحیح به‌کارگیری راهنمای مذکور در فرآیندهای برنامه‌ریزی شهری

۲. تفسیر و بهره‌برداری نادرست از ظرفیت‌های مندرج در راهنما توسط برخی شهرداری‌ها و تقلیل مفهوم TOD به افزایش ظرفیت ساختمانی، تراکم و بارگذاری جمعیتی و فعالیتی در پهنه‌های پیرامون ایستگاه‌های حمل‌ونقل همگانی، با غلبه رویکردهای درآمدی و اقتصادی بر اهداف اصلی توسعه مبتنی بر حمل‌ونقل همگانی

۳. عدم انطباق میان افزایش تراکم و شدت توسعه در محدوده‌های پیرامون ایستگاه‌ها با ظرفیت واقعی شبکه حمل‌ونقل همگانی، ظرفیت معابر، زیرساخت‌های شهری و توان محیطی محدوده‌ها که در برخی موارد منجر به ایجاد بارگذاری مازاد و تشدید مسائل کالبدی، ترافیکی و زیست‌محیطی شده است

۴. عدم تحقق همزمان مؤلفه‌های حمل‌ونقلی و شهرسازی TOD؛ به‌گونه‌ای که در برخی محدوده‌ها افزایش تراکم و توسعه پیرامون ایستگاه‌ها بدون ایجاد شرایط لازم برای افزایش سهم سفر با حمل‌ونقل همگانی، پیاده‌مداری، دوچرخه‌سواری، اختلاط و تنوع کاربری‌ها، ارتقای دسترسی به ایستگاه‌ها و کاهش وابستگی به خودروی شخصی دنبال شده است.

شماره پرونده: ۹۲۸/۸۴۷
تاریخ: ۱۴۰۵/۶/۲۲

این در حالی است که فلسفه اصلی توسعه مبتنی بر حمل و نقل همگانی صرفاً افزایش ظرفیت توسعه و تراکم ساختمانی در پیرامون ایستگاه‌ها نبوده، بلکه هدف اصلی آن ایجاد یکپارچگی میان برنامه‌ریزی کاربری زمین و برنامه‌ریزی حمل و نقل، افزایش دسترسی شهروندان به شبکه حمل و نقل همگانی، ارتقای کیفیت محیط شهری، تقویت سفرهای غیرخودرویی و مدیریت تقاضای سفر با خودروی شخصی است. بر این اساس، افزایش شدت و تراکم توسعه در اطراف ایستگاه‌ها باید متناسب با ظرفیت و عملکرد شبکه حمل و نقل همگانی و در چارچوب مجموعه‌ای از شاخص‌های کالبدی، عملکردی، اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی صورت پذیرد و نمی‌تواند به‌عنوان هدفی مستقل از نظام حمل و نقل و کیفیت زندگی شهری تلقی شود.

لذا به نظر می‌رسد بازنگری، به‌روزرسانی و تدقیق «راهنمای ملی توسعه مبتنی بر حمل و نقل همگانی» با مشارکت و همکاری نهادهای ذی‌ربط، از جمله معاونت حمل و نقل، مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی، معاونت شهرسازی و وزارت راه و شهرسازی و سایر دستگاه‌ها و نهادهای متولی، ضروری باشد؛ به نحوی که ضمن رفع ابهامات موجود، حدود و الزامات استفاده از راهنما به‌صورت شفاف و قابل اجرا تبیین شده و از تقلیل مفهوم TOD به صرفاً افزایش تراکم و بارگذاری ساختمانی در اطراف ایستگاه‌های حمل و نقل همگانی جلوگیری شود.

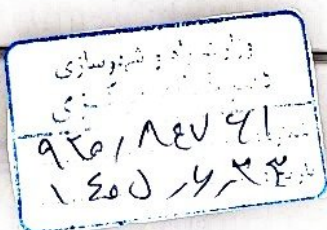
همچنین، با توجه به نقش تعیین‌کننده نحوه برداشت و تفسیر مشاوران و مدیران شهری از این سند، شایسته است همزمان با بازنگری راهنما، چارچوب آموزشی و اجرایی مشخصی برای انتقال مفاهیم، روش‌شناسی و نحوه کاربرد آن تدوین گردد و روش‌های مؤثر آموزش و توانمندسازی متولیان امر در سطح استان‌ها، شهرداری‌ها، دستگاه‌های اجرایی و مشاوران طرح‌های توسعه شهری و حمل و نقل، از جمله برگزاری دوره‌های تخصصی، کارگاه‌های کاربردی، تهیه دستورالعمل‌های اجرایی و ارائه نمونه‌های مطالعات موردی، که قبل‌تر در برنامه‌ریزی‌ها آمده بود مجدداً مورد بررسی قرار گیرد.

لذا خواهشمند است دستور فرمایید موضوع بازنگری و به‌روزرسانی راهنمای ملی توسعه مبتنی بر حمل و نقل همگانی با رویکرد حفظ و تقویت اهداف بنیادین آن با مشارکت نهادهای متولی در دستور کار قرار گرفته و ضمن بررسی آسیب‌شناسانه تجربیات سال‌های گذشته، سازوکارهای لازم برای آموزش، ترویج و نظارت بر نحوه صحیح بهره‌گیری از این راهنما در سطوح ملی، استانی، شهری و مشاوران تهیه و ارائه گردد؛ به‌نحوی که رویکرد TOD به‌عنوان یک رویکرد یکپارچه برنامه‌ریزی کاربری زمین و حمل و نقل با محوریت انسان، دسترسی و کاهش وابستگی به خودروی شخصی محقق شده و از انحراف آن به سمت صرفاً افزایش تراکم و بارگذاری ساختمانی جلوگیری شود.

شماره: ۴۰۵۶۲۲ ص
تاریخ: ۱۴۰۵/۶/۲۲
پیوست: ندارد

انجمن حمل و نقل پاک و پایدار

Sustainable Mobility Organization

در این راستا انجمن حمل و نقل پاک و پایدار اعلام آمادگی برای هرگونه همکاری را دارد.
پیشاپیش از حسن توجه سرکار عالی کمال تشکر را دارم.

مرضیه باریکانی
مدیرعامل

- سرکار خانم دکتر راهب رییس محترم مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی جهت استحضار
- جناب آقای دکتر ساعد مدیر کل محترم دفتر طرح‌ریزی شهری و طرح‌های توسعه و عمران معاونت شهرسازی وزارت راه و شهرسازی جهت استحضار